

יד
מהרי"ע

שערי יצחק

השיעור השבועי

מפי מרן הגאון
הרב יצחק רצאבי שליט"א
פוסק עדה תימן

נמסר במוצש"ק
שופטים
אלול ה'תשע"ח ב'שכ"ט
בבית המדרש "פעולת צדיק"
בני ברק

לק"י

נושאי השיעור:

ביאור תחילת הקדמת מהרי"ץ זיע"א לאשמורות.

המשך בעניין מה היא השכינה.

תשובה לשאלה כיצד הר"ר אברהם הלוי ברוכים זצ"ל היה מעיר את כל האנשים לפנות בוקר, והרי ישנם ילדים קטנים הישנים אז? דברי מהר"א אלנדאף על עניין זה

שהיה בתימן, ומסקנת מרן שליט"א להלכה ולמעשה.

בעניין מנהג הילדים להכות את הכלבים בחודש זה, לגרשם ולסלקם, והסבר מרן שליט"א למנהג זה.

מנהגי חודש אלול ואמירת האשמורות וניגונים כפי שהיה בתימן.

בעניין המנהג לתקוע בשופר בחודש אלול לאחר האשמורות לפני תפילת שחרית.

ההרגשה של־יראת שמים שהיתה בתימן בעת התקיעה בשופר בראש השנה.

עניינים נוספים במנהגי ארץ תימן בחודש אלול.

"תיקוני תפילות" לקינות תשעה באב, כגון שבמקום "וחסר צעיפה" צ"ל "ותסר

צעיפה", משקל הקינה "למי אבכה", "אשר במ כהני, משפט יכונן", "ואנה עורכי

נתחים, וסודרי לחם הפנים", והמקורות לתיקונים אלו.

כל הזכויות שמורות

יוצ"ל ע"י מוסדות יד מהרי"ץ בני ברק

טלפקס: 03-5358404. נייד: 050-4140741

דוא"ל: yad@maharitz.co.il

להאזנה לשיעור דרך הטלפון:

קול יהודי תימן – 072-33-23-642

שלוחה 6

קול הלשון – 03-6171031

מספר השיעור בדיסקים ובקו "קול יהודי תימן" – 459

השיעור מוקדש לעילוי נשמת הגאון הצדיק
הרב שלמה יגאלי בן מארי שֶׁכַּר גרופי זצ"ל,
שהשבוע יחול יום היארצייט שלו, בתאריך י"א אלול, תנצב"ה.
ולהצלחת בנו שילה הי"ו, המקום ברוך הוא ימלא כל משאלות
ליבו וליבכם לטובה, אכי"ר.

שהוא כבר היה צריך לרדת והוא לא ירד, וממילא ח"ו מכך יצא כל עניין העגל.

משה עלה להר, והתנפל לפני ה' בהר ארבעים יום, והם הימים שמראש חודש אלול עד יום הכיפורים ע"כ.

ובתנא דבי אליהו אמרו, שישראל היו נוהגים כל אותן הימים צום ותענית, ויום אחרון שבכולם גזרו תענית ולנו בתענית. ולפיכך נקבע אותו יום לכפרה עד סוף כל הדורות.

מגמת דבריו כאן להסביר, מדוע נקבע בעם ישראל, שחודש אלול הם ימים של רחמים וסליחות. הרי אין לכך מקור בש"ס. בגמרא [ר"ה דף י"ח ע"א] מוזכר לגבי ראש השנה, מן הפסוק [ישעיהו נ"ה, ו'] דְרִשׁוּ יְיָ בְּהַמְצֵאוֹ קְרָאָהוּ בְּהִיזְתוֹ קְרוֹב, אלו הימים שביין ר"ה ליוהכ"פ, עשרת ימי תשובה. אבל לגבי חודש אלול, אין לכך מקור מן הש"ס, אלא רק עפ"י המדרשים. המקור הוא מפרקי רבי אליעזר, והימים האלה מראש ומקדם מיועדים לתשובה ולסליחה ולכפרה. ארבעים יום, עד יום הכיפורים.

ממשיך מהרי"ץ ואומר, ויהי מאז הפקיד אותו החדש הזה ראש לימי רחמים ורצון למאן דגני בבית אפל והלך כל ימי השנה חשכים, ושב אל ה' בכל לב ובכל נפש, ממכון שבתו השגית הוא יתברך, יהי ה' אלהיו עמו ויעל בתשובתו הרמתה עד ה' אלהיו, ויסגור ה' בעדו. ומי האיש אשר לא יעלה מורא על ראשו כי יבוא להיות נשפט באש לפני שופט כל הארץ על כל מעשיו, הלוא ישבור רוחו ולבו לשוב אל ה' בטרם ימים פונים, לתקן את אשר עוותו, ומצא כדי גאולתו, כי בשובו לפני ראש השנה צדיק הראשון בריבו. הוא מאריך בכך.

ובהמשך הוא מביא את ענייני חודש אלול, אני לדודי ודודי לי [שה"ש ו', ג'], ראשי תיבות אלול וכו'. וכן אריה שאג מי לא ירא [עמוס ג', ח'], ראשי תיבות אלול, ראש השנה, יום הכיפורים, הזשענא רבה. דהיינו, ישנו רמז גם

ביאור תחילת הקדמת מהרי"ץ זיע"א לאשמורות.

זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ נְגִילָה וְנִשְׂמָחָה בּוֹ וְתַהֲלִים קִי"ח, כ"ד].

נפתח בשבח והודאה להשי"ת, כי אנחנו כאן ב"ה במקום הזה, לפני שלוש עשרה שנה נפתח בית המדרש כאן לתפילות לקראת הימים הנוראים, בשנת ה'תשס"ה. כעת אנחנו ב"ה, בבחינת שלש עשרה מדות של-רחמים. בית המדרש בעצמו, ללימוד תורה, התחיל כמה חדשים מלפני כן, אבל לתפילות הוא נפתח מן השבת הזאת, פרשת שופטים.

בית המדרש, נקרא ע"ש גאון עוזנו ותפארתנו מהרי"ץ זיע"א, לכן נפתח בדבריו לעניין הסליחות דאלול. יש למהרי"ץ הקדמה, לפני האשמורות, כתובים שם הרבה דברים חשובים, כדאי לעיין במקור בפנים. בעבר דיברנו בשיעורים או בדרשות על כמה פרטים, אבל כעת נדבר רק על עניין מסויים.

מהרי"ץ זיע"א פותח בזה"ל, יחרד המשכיל וילפת הנלבב וכו', הוא מתחיל עם שם הוי"ה ברוך הוא. חכמים הגידו בפרקי רבי אליעזר [פרק מ"ו] שבראש חודש אלול אמר הקב"ה למשה, עלה אלי ההרה וגו'.

הדברים מובאים בספרו עץ חיים, אבל אני קורא מתוך הספר פסקי מהרי"ץ על הלכות ימים נוראים, בסעיף הראשון. הנוסח כאן הוא יותר מוגה, וגם עם ביאורים, 'בארות משה'. הדבר חשוב מאד.

הקב"ה אמר למשרע"ה 'עלה אלי ההרה', וזה היה בראש חודש אלול. שנתרצה הקב"ה בו למחול עונם של ישראל ממעשה העגל, וצוה למשה רבינו ע"ה לעלות ההרה לתת לו לוחות שניות, והעביר שופר במחנה. משה רבינו ציוה לתקוע בשופר, בכדי שיידעו את הזמן, כי כעת הוא עולה להר, ושלא תהיה טעות כפי שהיתה בפעם שעברה, שהם טעו בירידה, הם חשבו

וזה החלק של האור הנמשך מן המלכות, ויורד לשכון בעולם התחתון הוא ג"כ נקרא בשם שכינה בשם המלכות העליונה. זה לא שכל השכינה ירדה, אלא חלק מסויים.

ועל זה החלק אמרו רז"ל שיש השראת שכינה בישראל ובבהמ"ק ובבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ועל זה החלק ארז"ל כל מקום שגלו ישראל שכינה עמהם, אך אין כימות החלק שוה בכל המקומות, באופן כל מקום שתמצא עניין השראת שכינה בעוה"ז, הוא קאי על חלק האור הנמשך מן המלכות העליונה ויורד ושוכן למטה.

בספר רכב אלהים, לרבינו יצחק ונה זצוק"ל, הסביר בהרחבה לגבי העניין הזה. הרי הרבה פעמים, כבר דיברנו על כך אז בשיעור ושמ, השוו את השכינה למראה של אשה, של אמא. הדבר רמוז בפסוק [ישעיהו נ, א] וּבְפִשְׁעֵיכֶם שִׁלַּחְתָּ אִמְכֶם. והסיבה היא, כי הקב"ה כביכול דחה את השכינה, שתהיה עם ישראל בגלותם. כי בעצם, הדבר בא לשמור עלינו בגלות.

כותב מהרי"ו שם במרכבה הראשונה [דף כ"ז] כך, בספירת אדנו"ת שהיא מדת המלכות שהיא מדה שביעית, לא נברא בה כלום. הרי עושים את חשבון הספירות, ללא שלוש הספירות הראשונות, בלי כח"ב, כ"ת ח"כמה בינה, אלא חג"ת נהי"ם, א"כ זאת המדה השביעית, ו'לא נברא בה כלום', זה שבת. אלא כיון שבאה שבת באה מנוחה. ומפני שנבראה מזוהר המדות שעליה, כמ"ש המקובלים זכר קדושתם לברכה, לכן לא נברא ביומה כלום. אני אומר לכם רק ראשי פרקים, רק בכדי לקבל מושגים.

ובדף כ"ט הוא כותב כך, ויש לשאול, למה העולם מתנהג על ידי נקבה זו אשת חיל, ומן הדין היה שיהיה מתנהג על ידי זכר ולא על ידי אשה. שוב הפעם, הדברים הללו הם רק לשבר את האוזן.

בפסוק הזה, שהימים הללו הם ימים נוראים, ימים של פחד, ומי לא יתן אל ליבו בימים הללו לחזור בתשובה. 'אריה שאג', צריך את הצעקה, את שאגת האריה, עד החיתום, שזה בהושענא רבה.

המשך בעניין מה היא השכינה.

פעמים רבות, מדברים בסגנון של 'השגחת השם', או 'השראת השכינה'. גם בתרגום, מי שישים לב יראה כי הרבה פעמים, כאשר מדובר על הקב"ה, התרגום תמיד מוסיף את השכינה. השראת ה'. כגון וַיִּשְׁכֵּן בְּבוּד יְיָ וּשְׁמוֹת כ"ד, ט"ז. בפרשת כי תשא, וַיַּעֲבֹר יְיָ עַל פְּנֵי וּשְׁמוֹת ל"ד, ו', ואעבר י"י שכינתיה על אפואה. בפ' מסעי, אָנֹכִי יְיָ שֹׁכֵן פְּתוּךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל ובמדבר ל"ה, ל"ד, שכינתיה שריא. בפר' ראה, לְשִׁכֹּן שְׁמוֹ שָׁם [דברים ט"ו, י"א], לאשראה שכינתיה תמן.

עלינו להבין, מה זאת השכינה?

לפני כמה שיעורים [שיעור מוצש"ק מסעי ה'תשע"ח], הבאנו שרבי אברהם הלוי ברוכים, ראה את השכינה בכותל המערבי. הוא זכה לראות את השכינה בהקיץ, במו עינו.

הגרי"ח בשו"ת רב פעלים, בתשובתו הראשונה בחלק או"ח, מרחיב על כל העניינים הנסתרים, והוא אומר משהו שעל ידו אפשר לקבל קצת הבנה בזה.

וזה לשונו, ואחר שידעת כל זאת, עתה אודיעך כי המלכות העליונה הנקראת בשם שכינה כאמור, הואיל דהנשמות של ישראל נולדות ונמשכות ממנה גזרה חכמת האלוה יתברך לטובת ישראל ולטובת העולם, שיהיה נמשך חלק ממנה לשכון בזה העולם התחתון. הרי בעצם, השכינה זאת מדת המלכות, שזה צריך להיות בספירות העליונות למעלה, אבל רצון ה', יש צורך לטובת עם ישראל ולטובת כלל העולם, שחלק מסויים יהיה בעולם שלנו.

הבאנו בזמנו [שם] את מ"ש בספק קב הישר [פרק צ"ג], שרבי אברהם הלוי, הצדיק הקדוש הזה, שהאריז"ל אמר לו שאם הוא יזכה לראות את השכינה, שיהיה בטוח שלא ימות, שיאריך לחיות עוד כמה שנים וכו'.

בכל חצות לילה, היה קם וסובב בכל הרחובות של יהודים, ונתן קולו בקול מר, ואמר, כך הוא צעק בחצות הלילה, אחינו בית ישראל, הלא ידוע לכם, שהשכינה בעוונותינו הרבים בגלות, ובית מקדשנו היה לשריפת אש, וישראל הם בגלות המר, וסובלים יסורים, עינויים קשים ומרים וכו', ואתם שוכבין על מטותיכם בהשקט ובטח? קומו ונצעק אל ה' אלהינו, שהוא מלך רחום וחנון, אולי ישמע ה' אל קול תפלתנו, וירחם על עמו שארית פליטת ישראל. והיה החסיד צועק, ולא נתן מנוחה לכל בני העיר.

פעם כאשר הבאתי את המעשה הזה בפני ציבור של בני תורה, אמר לי מישוהו, מה זה? בחצות הוא צועק ומעיר את כולם? מה עם הילדים? הרי הוא מעורר את התינוקות?

עניתני לו, אם אתה שואל כזאת שאלה, הרי שיש לך ז'ראש ליטאי'...

היום בזמנינו, אם מישוהו יעשה זאת, מה יעשו לו? אתם יודעים, כיצד היה אצל אבותינו נע"ג בחודש אלול? בכל הרחובות, היה רעש. הילדים והנערים היו תוקעים ברחובות בשופרות. אם היינו עושים זאת כיום, לא בשעה 2:00 או 3:00 לפנות בוקר, אלא אפילו בשעה 5:00, האנשים היו מזמינים משטרה. כנראה בזמנו של ר"א הלוי, בעיר צפת ת"ו לא היתה משטרה... א"כ הצדיק הזה היה צועק, ומעיר את כולם. אף אחד לא אמר, מה אתה מעורר את התינוקות.

ברם, זאת אכן שאלה. צריכים להבין זאת.

והתירוץ בזה, הואיל והיא אם כל חי העליונים, והתחתונים ראוי להם להתנהג על ידה, כי האם דרכה לרחם על בניה יותר מן האיש. ועוד, ידע הקב"ה שהתחתונים קרובים לחטוא, והאשה דרכה להתפתות יותר מן האיש, לכך כיון שיחטאו אנשי העולם ותבא ליסר אותם הם מפתים אותה בתפלות ותחנונים והיא מונעת מהם שבט המוסר. ואילו היה העולם מתנהג על ידי הזכר, לא היה העולם יכול לעמוד, כי אינו מתפתה, ואינו יכול לעבור על מדותיו. והאשה מקנאה שעתה, ואח"כ חמתה שוככת. היא כועסת, אבל אח"כ היא נרגעת. ולא כן האיש, שדרכו להיות נוקם ונוטר. ולא עוד, אלא והאשה דעתה קלה עליה ועוברת על דעת בעלה, כמו שאמרו רז"ל [קידושין דף פ' ע"ב] נשים דעתן קלה עליהן. וכו'. הוא מאריך על כך.

ובדף ל' הוא כותב, ואל תטעה ח"ו לומר, שאשה בדמות אשה. כי כבר אמרנו למעלה, שאין הכל אלא בנוי. וכנו למדה זו אשה ע"ש מעשיה, כי היא מקבלת מן העליונות. וכל מקבל נקרא אשה. ואע"פ שהיא מושלת בכל והכל מתנהג על ידה כמ"ש ממה שמצאנו בספרי המקובלים, בשבת ממשלתה יותר. בשבת, זה השראת השכינה, זה היום השביעי. מפני שהוא יומה. כל הימים האחרים, זה יתר המדות, אבל כאן זה שבת. ולא נברא בו כלום מצדה, כי היא נקבה, ואין לנקבה פעולה אלא מכח האיש, כי כבר שלמה פעולתן מצדה. כל הימים הראשונים כבר נולדו, וכעת בעצם אין לה כלום מצד עצמה. ובשבת באו כולן ונחו בה והיה לה מהם שפע טובה וברכה באותו היום יותר מבשאר הימים וכו'.

תשובה לשאלה כיצד הר"ר אברהם הלוי ברוכים זצ"ל היה מעיר את כל האנשים לפנות בוקר, והרי ישנם ילדים קטנים הישנים אז? דברי מהר"א אלנדאף על עניין זה שהיה בתימן, ומסקנת מרן שליט"א להלכה ולמעשה.

שערי יצחק – השיעור השבועי

הגיעו באותו הזמן. כי כולם גמרו פחות או יותר באותו הזמן, והגיעו לבית הנימול. הכל היה בצורה מסודרת.

בזמן האחרון זכינו שנדפס מאמר, כבר הבאתי זאת בשיעור הקודם, של הרה"ג אברהם אלנדאף זצ"ל, הוא כותב כמה דברים, ברצוני לעבור על כמה סעיפים, חלקם ידועים וחלקם לא ידועים, אבל ישנם שם הרבה דברים חדשים, ונלך לפי הסדר שלו. זהו הדבר הראשון, שעליו הוא מדבר.

בתימן לא היו מעירים בימים הרגילים, רק בחדש אלול, היו מעירים אנשים לתפילה, לא בכל המקומות. אולם כאן הוא מדבר, לגבי חודש אלול.

הוא כותב [באות ב'] בזה"ל, אחר חצות, המקיץ לקהל ומעוררם משנתם צווח ואומר, קומו (יא אכזה) אחינו בני ישראל הגיע זמן האשמורות. 'אַכְזָה' היינו אחים. (שַׁרְק, שַׁרְק) ר"ל קרב זמן עלות השחר. 'שַׁרְק' היינו מאוחר. והולך מעט וחוזר וצווח ואומר כנ"ל, ופעמים קורא לאיש נכבד או לרב, בשמו. מרי פלוני, קום, קום. כבר הגיע זמן הסליחות. הוא היה הולך וחוזר, לא נותן לאנשים לישון. בא עוד הפעם.

יש בצנעא איש סומא בשתי עיניו, וזה כמ' שנה שהוא המעורר הקהל בכל לילה לקום ללימוד, מי בזהר ומי במשנה. כנראה שהם עוד למדו, לפני הסליחות. ומסבב בכל רחובות העיר וקורא לכל א' וא' בשמו פלוני קום, והולך וחוזר פעמים שלש, ובפרט בחודש אלול. א"כ מובן, שכך היה בעצם כל השנה, או בשבתות וימים טובים. ושמו סעיד אלגובי זצ"ל.

איך סומא ידע לקרוא בשמות, איך הבחין? לא התבלבל ברחובות ובבתים? כנראה, לא שהוא לא ראה כלל, רק ראה מטושטש.

בזמנם האוירה היתה כ"כ של קדושה ויראת שמים, לא היתה כזאת שאלה, מה אתה מעיר את התינוקות. צריכים להתעורר ולקום. מה השאלה כאן? וכי ישנן כאן תביעות, למה אתה מעיר אותם? אם צריך לקום, קמים. כולם מוותרים ומוחלים, למרות שהתינוקות התעוררו.

צריכים לדעת, גם אצל אבותינו בארץ תימן, כך היה. היו מעירים את כולם, ואף אחד לא אמר, למה מעירים? אפילו הערבים, חוץ מכבודכם, לא אמרו כלום. היה רעש גדול ברחובות, ואף אחד לא פצה פה. אפילו אומות העולם שתקו. כעת צריכים לקום לומר אשמורות. גם הנשים קמו, וכן התינוקות. הילדים היו מסתובבים ברחובות, תקעו בשופרות אפילו כולם ביחד, ואין פוצה פה ומצפצף. מובן כי היתה אז אוירה חזקה של יראת שמים, הרגישו זאת מתחילת חודש אלול. ברם היום בזמנינו, לא מבינים זאת.

האמת היא, כי היום ישנה בעיא. ראשית, האשכנזים לא יסכימו לכך. מה פתאום? עכשיו אומרים סליחות? הרי הם אומרים סליחות, רק לפני ראש השנה. אולי אז הדבר אפשרי. אם כבר. דבר שני, גם הציבור שלנו, האחד קם בחצות לילה לומר סליחות, והשני קם בשעה 5:00, והשלישי קם בשעה 3:30. כל אחד, קם בזמן אחר. אולם בארץ תימן, היה מנהג כללי, כולם קמו באותו הזמן. ממילא אף אחד לא יאמר, למה אתה מעיר בשעה הזאת? כיון שכולם קמו באותה השעה.

כמרכן לגבי התפילות תמיד בבתי הכנסת, כולם התפללו באותה השעה, דהיינו בהנץ החמה. לאחר שעה משהאיר היום, כבר אין תפילות בבתי הכנסת. אין 'מניין שני'... לא היה דבר כזה. הכל היה קבוע. וזאת, בלי שעונים. למשל, כאשר עשו ברית מילה בשבת, לאחר התפילה, כל האורחים, מכל בתי הכנסת,

השנה פנו אלי בשאלה, מארגון ר'ני ושמחי שבמושב אשתאול, אם השכנים מתלוננים על הפרעה בשינה מחמת אמירת הסליחות שנאמרת לפנות בוקר, עם מי הדין? הדבר מפריע לשכנים. טוב, היום זאת שאלה. בעבר לא היו שואלים שאלות כאלה. אף אחד לא טען שמפריעים בכך.

שאלה מהקהל: אולי התקיעה בשופר מפריעה להם?

תשובת מרן שליט"א: כן, אלו הנוהגים לתקוע ב"ג מדות, אבל אם תוקעים רק בסוף, אולי זה לא מפריע כיון שזאת רק בפעם אחת.

שאלה מהקהל: אפילו בסוף, מפריע להם.

תשובת מרן שליט"א: כן. טוב.

עניתי להם, כי בעצם מצד הדין הדבר מפורש בחושן המשפט [סי' קנ"ז ס"ס ג'], שלדבר מצוה השכנים לא יכולים להגיד שיש להם רעש. אין המדובר דוקא לגבי הלילה, אלא כגון אם מישהו מלמד ילדים, יש בכך כמה פרטים, אבל באופן כללי זהו הדין. דבר של מצוה, אם ישנו רעש, השכנים אינם יכולים למחות. אלא אם כן, מבחינה ממונית ישנה שאלה, כי לפעמים ישנו מצב שהדבר עלול להוריד את ערך הדירה. אם אנשים עוברים דירה וכו', יכול להיות שבגלל הרעש הזה, מחירה ירד. א"כ זאת כבר שאלה ממונית. על כך לא מדובר בחוה"מ במפורש, ואין הכי נמי, זאת שאלה שדיין צריך להכריע בה. אבל בנ"ד לא זאת הבעיני, אלא שזה רק מפריע וכו'. א"כ, ה"ה לגבי סליחות. בדרך כלל, כאשר אומרים סליחות, צועקים. וה"ה לגבי התקיעות, לאותם שנוהגים לתקוע ב"ג מדות. ולגבי השכנים, אם הדבר מפריע להם, שיישנו מוקדם. זה מצד הדין. אבל כל זה מדובר, אם השכנים הם צדיקים ויראי שמים. אבל אם השכנים הם חילוניים, שאינם שומרי תורה ומצוות, ועלול

להיות חילול ה' ומריבות, או אם יערבו את המשטרה, את השלטון, צריכים להתפשר. לא חייבים לצעוק, אפשר להתפלל בנחת. ולא לתקוע, רק בסוף.

בעניין מנהג הילדים להכות את הכלבים בחודש זה, לגרשם ולסלקם, והסבר מרן שליט"א למנהג זה.

כעת ישנה שאלה מעניינת. היה בתימן מנהג נוסף בחודש אלול, לא רק שהילדים היו קמים ומסתובבים ברחובות, הראח"נ ג"כ מזכיר זאת בהמשך [בסעיף ז'] בזה"ל, הנערים מתחילים להתלמד תקיעות במבואות ורחובות העיר בשופרות של יעלים או של עזים בכל זמן שירצו ביום או בלילה. בעצם, היה תקיעת שופר כל הזמן. לילה ויום. חודש אלול, זהו החודש של התקיעות, והילדים תקעו כל הזמן. לאף אחד הדבר לא הפריע, כולם הבינו שזה בבחינת 'אריה שאג', וצריכים לצעוק.

אבל בנוסף, היה מנהג משונה בתימן, שהילדים היו מכים את הכלבים ברחובות. הדבר פלא עצום. מה קרה? מישהו שאל אותי על כך בזה"ל, מובא בקצת ספרים, מנהג מוזר היה נהוג אצל הנערים בלילי האשמורות, שאחרי הודו יוצאים לסובב ברחובות ואלותיהם בידיהם. עם המקלות. אומרים, "ילבגו אלכלאב". דהיינו, מכים את הכלבים.

כלבי תימן אינם מאולפים ומגודלים בבתים. הרי הגמ' אומרת במס' בבא קמא [דף פ"ג ע"א], שהכלבים לא מסתובבים. כלב זה דבר מאוס, אף יהודי אחד לא הכניס כלב לביתו. הדבר בבחינת בל יראה ובל ימצא. הרמב"ם כותב כך בהל' נזקי ממון [פרק ה' הל"ט]. אין כלבים בבתים. אבל גדלים פרא ברחובות קריה, וניזונים מבשר ועצמות שמשליכים הקצבים.

מהר"ר יחיא יצחק הלוי, שהיה גם שוחט, הכלבים היו מחכים לו לפנות בוקר, כי ידעו

שערי יצחק – השיעור השבועי

בספר אלפי ישראל, פרק החי [דף ר"ז פרק ט"ו] מובא כך, הכלב חרוץ הלשון, מנענע בלשונו. רמז לבעל לשון הרע, שלשונו פתוחה תמיד לרע. כך אומר רבינו בחיי [שמות י"א, ז]. על ידי כך נעשה בעל לשה"ר עני מכל מצוותיו וזכיותיו. כמו כלב שאין עני ממנו. והאדם הזה שמדבר לשה"ר על השני, אז האדם שהוא מספר עליו, הוא נשאר עני. לכן אמרו חז"ל [בפסחים דף קי"ח ע"א] כל המספר לשון הרע ומקבלו, ראוי להשליכו לכלבים, מדה כנגד מדה, לפי שנוהג כמותם.

אם כן, דבר זה אינו לחנם. המנהג הזה, נוסד כנראה להורות על כך. האמת היא, שאני לא בטוח שהמנהג הזה היה בתימן בהרבה מקומות. אך בעיר צנעא בכל אופן, המנהג הזה היה. אינני יודע, היכן היה והיכן לא היה, מאיפה ומתי זה התחיל, אין מקורות. בכל אופן, היה דבר כזה, ומנהג ישראל תורה הוא, וצריכים להסביר זאת.

עוד דבר, המובא שם באלפי ישראל דף רכ"א, כתוב בחז"ל [שמות רבה ט' ב'], הכלב דרכו ללקות במקל. הרשעים לוקים בו, ואין הקב"ה רודה את הרשעים אלא במִטָּה, לפי שנמשלו לכלבים, שנאמר [תהלים נ"ט, ז] וַיָּשׁוּבוּ לְעֶרְב יִקְמוּ כְּכֶלֶב. כמו פרעה. הקב"ה אמר למשה רבינו, פרעה רשע הוא, אם יאמר לכם תנו מופת, הִנֵּה אותו במקל, שנאמר אמור אל אהרן קח את מטך וגו' ויהי לתנין. ואז הוא נכנע. י"י הצדיק, והוא ועמו הרשעים.

הטעם לכך, לפי שהרשעים הולכים בשרירות ליבם כמו כלב, אין להם תרופה אחרת כי אם ע"י הכאה במקל. וכך הוא בעבודת האדם ביחס ליצר הרע השוכן בתוך ליבו, שבירתו ותיקונו היא בגערה וצעקה עליו. כמאמר חז"ל [ברכות דף ה' ע"א], לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע, אם נצחו מוטב ואם לאו יעסוק בתורה, ואם לאו יזכור לו יום המיתה. הוא מציין

שהוא הולך לשחוט, הם היו מלווים אותו בכדי ללקק את הדם וכו' לאחר השחיטה. וגם משוררי לחם, שזורקים להם בעלי בתים.

הנערים היו מתארגנים קבוצות קבוצות, ואורבים לכלבים. שמעתם? עשו ממש תכנית... הרי הרחובות היו כמו מבואות סגורים, והבתים צפופים אחד על יד השני. קבוצה באה מרחוב זה, וקבוצה מרחוב אחר, כדי לְכַתֵּר את כלבי הרחוב ולהלקותם. וראה זה פלא, כי גם כלבי תימן כאילו יודעים את המנהג, ומרגישים שזה עתה הגיע חודש אלול. ובעוד שבכל לילה משוטטים הם בכל הרחובות, הרי עתה קשה מאד למצוא כלב כדי לקיים בו את המנהג, לפי שכולם היו בורחים ומתחבאים במקומות מבטחים. אפילו הכלבים היו כבר מרגישים, שזהו חודש של מלקות ארבעים. אין כלבים. קשה למצוא כלבים. היה צריך לחפש אותם... כל לילה בימות השנה הם משוטטים, אבל כעת אין כלבים.

על אף כל אזהרות הגדולים ותוכחותיהם על כך שהדבר אסור, וכי זהו צער בעלי חיים שאיסורו מן התורה, לא נעצר הדבר. גם הגדולים יודעים בסתר ליבם, שאף הם נהגו כך בימי נעוריהם. כך עשו סיבוב, ביערו וגירשו את כל הכלבים, וחוזרים לבית הכנסת. זה היה מנהג הנערים והילדים.

שאל אותי השואל, תגיד לי, מה הפירוש? איך הרבנים שתקו על כך? הרי זה צער בעלי חיים? איזה מנהג זה? איפה דרך ארץ והתרבות?

השנה חשבתי על כך, ובדעתי לומר על כך בס"ד ארבע טעמים.

הטעם הראשון, 'חתום פי שטן ואל ישטן עלינו'. זהו דבר מעניין מאד. הכלב רומז לשטן, ליצר הרע. הרי הכלב, תמיד הלשון שלו בחוץ, זהו השטן אשר כל הזמן מקטרג על עם ישראל.

שם את המקור לכך, אוצר התורה, זה של בעל צמח צדק, וארא רל"ה.

רואים, כי הכלבים רומזים לבעלי לשון הרע, ואין לנו בעל לשה"ר גדול כמו השטן בשמים. אנחנו מתפללים, חתום פי שטן ואל ישטין עלינו. לכן מובן, מדוע זה אחרי הוידוי. לאחר שאמרנו 'אשמנו בגדנו וכו', כעת הזמן, ב"ה אנחנו כבר נקיים מהחטאים, ואנו יכולים לבער ולסלק את השטן הזה. הרי תמיד לדברים הגשמיים שבעולם, יש להם את הכוח בשמים.

דבר נוסף מובא שם ובאות ל' דף רכ"ב, הכלב בורח למרחק ע"י הכאה במקל, כך הוא יצר הרע. ע"י אמונה, שהיא יסוד כל התורה כולה, מבריחים את כוחו. כמו שאחז"ל [בסוף מסכת מכות] בא חבקוק והעמידן על אחת, שנאמר וצדיק באמונתו יחיה. כמו מקל שעליו נסמך האדם, לכן בכוחו להבריח אותו ממנו שלא ישלוט עליו ח"ו.

זהו דבר אחד.

נצטרף לזה מה שראיתי דבר מעניין, שכותב אותו הגר"א בפירושו על מגילת אסתר. הרי יש לו שתי פירושים על מגילת אסתר, האחד ע"ד הפשט, והשני ע"ד הרמז. הגר"א מסביר עפ"י הרמז, שאחשורוש רומז אל היצה"ר. הפלא ופלא.

הוא כותב שם דברים ממש נפלאים, אין זמן להיכנס לכך. הוא אומר, הרי חז"ל אמרו, למה נקרא שמו אחשורוש, מפני שהשחיר פניהם של ישראל. זה יצר הרע. כך הוא מסביר את כל העניינים במגילה.

וכאשר הוא מגיע אל הפסוק [אסתר א', ד'] ימים רבים שמונים ומאת יום, מסביר הגר"א כך, אמרו חז"ל, על הפסוק, ואשה כי תזוב וגו' ימים רבים. חושבני כי זאת טעות, הפסוק הוא 'כי יזוב זוב דמה ימים רבים'. 'ימים' שנים, 'רבים'

שלשה. למה נקרא רבים, שהם של צער. כנראה המקור שלו, הוא ממדרש תנחומא. שם כתוב, כי כיון שהיא פורשת מבעלה, לכן זה נקרא 'ימים רבים', אפילו שזה לא כ"כ הרבה, שהרי מן התורה זה רק שבעת ימי נדה, אבל כיון שהיא פורשת מבעלה אלו ימים של צער, לכן זה כביכול נראה הרבה זמן.

וידוע כי השנה הוא שס"ה ימים ורביע, ומקצת היום ככולו. הרי בשנה ישנם שלש מאות ששים וחמשה ימים. ומקצת היום ככולו, יוצא סה"כ שלש מאות ששים ושש. ואמרו [במסכת שבת דף פ"ט], דל פלגא דליליא וכו', נשארו קפ"ג יום. יצחק אמר להקב"ה, נוציא את הלילות, יש ימים ולילות, נוציא חצי מהשנה, כי בלילות לא עושים עבירות, רק ביום. א"כ חצי משלש מאות ששים ושש, זה מאה שמונים ושלש. א"כ יוצא כך, 'ימים רבים', אמרנו שזה שלש. ועוד שמונים ומאת יום. מה הם השלשה ימים? וגו' מהם הם, ראש חודש אלול, ראש השנה ויום הכיפורים, שהן ימים רבים, שהן ימי צער ליצר הרע. נשארו שמונים ומאת יום. ואחר כך, ובמלאות הימים האלה וגו'.

ממילא מובן, מדוע מכים את הכלבים, מצערים אותם. אין שאלה, מה עם צער בעלי חיים, כיון שישנו עניין בימים האלה, רצו את הרעיון הזה, לתת את האוירה ואת ההרגשה הזאת, שכעת צריך להשפיל ולענות את היצה"ר. הוא מדבר על ראש חודש, שלשה ימים, אבל עשו זאת בכל החודש, כפי שעוד מעט נראה, שהעניין שייך להתחלה.

אחר כך הוא מסביר, 'ובמלאות הימים האלה, אחרי שעבר ראש השנה ויום הכיפורים, האדם חוזר לקיאו, האדם ח"ו, לאחר שעברו הימים הנוראים, האנשים כבר מרגישים פחות את האימה והיראה, וחוזרים לסורם.

שאלה מהקהל: אבל אין 365 ימים בשנה שלנו, זה רק לפי ימות החמה יש 365?

שערי יצחק – השיעור השבועי

תשובת מרן שליט"א: אבל בסופו של דבר לא מנעו זאת. אתה צודק. על סמך מה אתה אומר? מאיפה אתה יודע? הרבנים התנגדו, אבל לא בכוח גדול וביד חזקה, ובסופו של דבר נשאר המנהג. פירושו שישנם כאלה שלא התנגדו. המנהג הזה, לא התבטל. לכן אני אומר, למה הוא לא נתבטל. או שמן השמים גרמו לכך, או שהם ידעו שבעצם זה מקובל כך, אז בטח יש לכך איזו סיבה. ברוך ה', מצאנו שתי סיבות.

שאלה מהקהל: אז מותר להכות את הכלבים?

תשובת מרן שליט"א: מנהג ישראל תורה הוא. והמדובר הוא רק בחודש אלול ועשיית.

שאלה מהקהל: זה מנהג ילדים.

תשובת מרן שליט"א: אכן.

שאלה מהקהל: מובא בגמרא במס' שבת ודף י"ב ע"א, שאחד האמוראים, רב נחמן אמר, קטלן להו ואשמען קלא דסנוותי.

תשובת מרן שליט"א: טוב.

[עד כה אמרנו שני טעמים, ואת שני הטעמים הנוספים אומר בעז"ה בשיעור הבא בל"ג, ואת מה שנוגע ויוצא מכך להלכה ולמעשה].

מנהגי חודש אלול ואמירת האשמורות וניגונים כפי שהיה בתימן.

בסעיף ה', כותב הראח"נ כך, קורים לסליחות של יום כיפור סליחות, ושל לילי אלול אשמורות. ישנו הבדל ביניהם. כאשר אומרים 'סליחות', הכוונה על יום הכיפורים. וכאשר אומרים 'אשמורות', הכוונה לחודש אלול. על שם שאומרים אותם באשמורת הלילה. מתחילים מיום ראשון שאחר ר"ח אלול לקום בזריזות משעה אחת אחר חצות, והמאחרים משעה שתיים ושלוש. בראש חודש עצמו, עדיין לא אומרים סליחות.

תשובת מרן שליט"א: נכון. הוא לוקח את השנה הכי ארוכה, ועוד מוסיף רבע יום, כי מקצת היום ככולו, בסה"כ 366.

טעם שני, הפסוק אומר [תהלים כ"ב, י"ז] פִּי סָבְבוּנִי פְּלָבִים, עֲדַת מְרַעִים הִקְיִפוּנִי, פְּאָרֵי יָדַי וְרַגְלֵי. כתוב לגבי אסתר, במזמור 'על אילת השחר', כמה פסוקים כאלה, ובסוף היא אומרת, הִצִּילָה מִיָּד פְּלָב יַחֲדָתִי. הוֹשִׁיעֲנִי מִפִּי אַרְיָה וּמִקֶּרְנֵי רַמִּים עֲנִיתָנִי [שם שם, כ"א-כ"ב]. בהתחלה היא קראה להמן בשם כלב, ואח"כ היא אומרת אריה.

הרמז כאן הוא, אריה זה מה שאמרנו מקודם, 'אריה שאג מי לא יירא', ארי"ה זהו הרמז של הימים הללו, אלול וראש השנה וכו'. א"כ, לאחר שמכים את הכלבים, השלב הבא, זה אריה. זהו הקשר אל הימים הללו.

הרי חז"ל אמרו בילקוט שמעוני [אסתר ה'], אמרה אסתר, ריבונו של עולם, על שקראתיו כלב וכו'. בהתחלה היא קראה לו כלב, ואח"כ אריה, אולם היא התחרטה. בהתחלה אמרה 'מיד כלב יחידתי', אבל אח"כ לא, משהו יותר חשוב.

בעל מדרש תלפיות [ענף אסתר] מסביר, לכאורה מה מפריע שהיא קוראת לו בשם כלב? לאחשוורוש או להמן, לא משנה. התשובה היא, כי זה מקטין את הנס. להציל מן הכלב, זה לא כמו להציל מן האריה. וישנם עוד כמה הסברים, לגבי העניין הזה.

זהו הקשר של הכלבים, אל הימים הללו. דהיינו, א' מבערים את הכלבים, ובשלב הבא זה האריה. תמיד אחרי הכלב, בא האריה. אין אצלינו אריות, אז יש את הכלבים.

שאלה מהקהל: אבל הרבנים יצאו על זה שהם היכו אותם.

מדליקין ואיזהו מקומן, בניגון של משנה. אמרתי לו, זה בדיוק אותו ניגון, זולת שבשבת מאריכים ומושכים אותו. אבל היינו הך. דוק ותשכח. השמעתני לו, והודה.

אמנם אולי יש בין שלוחי ציבור באשמורות וכדומה, או בין המקומות השונים, איזה הבדלים דקיקים אשר רק חֲדִיר־שמיעה ובעלי חוש מיוחד ונסיון רב יכולים להרגיש. וצריך עוד לבדוק.

אבל הוא מסיים בסוף דבריו, והכל תלוי באומנות של הש"צ בניגונים של סליחות. אני לא שמעתי שיהיה הבדל בין הקטעים הללו לקטעים האחרים, אולם מה שכן שמעתי, וגם הרגשתי זאת אצל חלק מהש"צ, שב'מרנות' עושים ניגון אחר. [מרן שליט"א מדגים זאת. העורך]. עושים ניגון אחר.

ובסעיף ז' הוא כותב כך, אין תוקעין בעת אמירת הסליחות כשמגיעים לויעבור וכו', [אלא] כשאר ימים. דהיינו, כפי שבכל ימות השנה לא תוקעים, כך גם בעת לא תוקעים. כידוע, ישנם כאלה שכן תוקעים, בשאמי. אבל כנראה בבלדי – שלא רצו להנהיג זאת, כפי שאמרנו בעבר, שהדבר מפריע לכוונה. במקום להגיד ולחשוב, הרי צריך לומר את י"ג מדות בכוונה, ישנם ספרים האומרים שאסור לומר י"ג מדות בלי כוונה, ואם יתקעו אז אזי הם מקשיבים ושמים לב אל התוקע, לכן העדיפו שלא לעשות זאת.

בעניין המנהג לתקוע בשופר בחודש אלול לאחר האשמורות, לפני תפילת שחרית.

בעת תשמעו, חידוש גדול.

מיום א' אחר ראש חודש כשגומרים תפילת שחרית תוקעים תשר"ת לבד, וכן בכל יום עד ער"ה ולא עד בכלל. ויש שתוקעים גם אחר הסליחות.

ובסעיף ו' הוא כותב, ניגוני האשמורות יש מהם מיוחדים. תשמעו דבר חדש. כגון ישן אל תרדם, ושאחריה עד לך י"י הצדקה, ומשם ניגון אחר של הכנעה וקול בכי קצת. שמעתם? אני לא שמעתי. מישהו מכיר דבר כזה? הוא אומר שישנו הבדל, כי עד לך י"י הצדקה ישנו ניגון אחר.

הערת מקצת מהקהל: דוקא כן שמענו.

תשובת מרן שליט"א: יתכן שישנם כאלה. אך אני לא חושב שזה מוגדר כ"ניגון אחר". ישן אל תירדם ויעירוני רעיוני, הם פיוטים שיש להם משקל וקצב, משא"כ לך י"י הצדקה. הניגון משתנה כביכול מעצמו לפי סדר המלים. את הפיסקא בך אדם בן אדם וכו' שאחריהם, אפשר היה לומר שזה ניגון אחר. ולא היא. המשקל הוא הגורם. זה לא ניגון אחר, וק"ו שלא שונה לגמרני. למשל אין הבדל ביניהם, כמו בין סליחות, לקינות והספדות. או כמו למשל ההבחנה בין ניגון הפרשה להפטרות, או ההבדל בניגון שירת הים ועשרת הדיברות וכדומה, לשאר קריאות התורה, שזה הבדל מורגש, הבדל של ממש. לדבריכם, גם אם אפס רובע הקן, או למתודה חטאתיו, הניגון משתנה, אף שזה אחרי לך ה' הצדקה. ולא כך היא. זה נדבר כך, בגלל שהם פיוטים בעלי משקל וקצב שונים. ותו לא מידי.

ישנו הבדל ניכר ומהותי בין תיקון פורים, לאזהרות למשל. אך כאן היסוד הוא משותף. ואמנם יש קצת הבדלים בין בתי כנסיות, גם בנ"ד וגם בעניינים נוספים, הבדלים דקים של סלסולים, עליות וירידות, ואפילו באותה ביהכ"נ, ואפילו בני משפחה אחת, כל אחד לפי הקול שחננו ה', וזה נשמע כאילו שאומר ניגון אחר כביכול.

אפילו כשהגורם הוא מהירות ואריכות, רבים לא מבחינים, וחושבים שזה ניגון אחר. כגון חכם אחד שטען לי שלא קוראים בשבת את במה

שערי יצחק – השיעור השבועי

השלחן ערוך. וכפי שאמרנו, אין חובה לומר את הסליחות בקול רם. השאלה תהיה אולי, אם הדבר יוריד את ערך הדירה וכו', כי בזמנינו מצוי שעוברים דירה כשהמשפחה גדלה, אז הם צריכים לחפש מקום אחר. זו כבר שאלה של דיני ממונות.

אולי צריכים לעמוד כאן, על שורש המנהג הזה. אנחנו נוהגים, לתקוע אחרי האשמורות. כך גם מובא בשתילי זיתים [סי' תקפ"א סק"ב]. מהרי"ץ זיע"א לא מדבר על כך, אינני יודע האם נהגו כך בזמן מהרי"ץ ובמקומו, הוא לא מזכיר את הדבר.

מהרי"ץ רק מביא לגבי מוצאי יום הכיפורים, הוא מזכיר בשם שבלי הלקט, שתוקעים בלילי ראש חודש אלול. הוא מביא שכך כתוב בשבלי הלקט, אבל הוא לא מתייחס למנהג שלנו, הוא לא מביא זאת מעצמו.

וז"ל מהרי"ץ [מובא בפסקי מהרי"ץ דף רצ"ט], איתה בפרקי רבי אליעזר [פרק מ"ו] שכשעלה משה רבינו ע"ה לקבל לוחות אחרונות, עלה בראש חודש באלול וירד בעשירי בתשרי, וצוה לתקוע בשופר בעלייתו וירידתו, לכך התקינו דורות אחרונים לתקוע בלילי ראש חודש אלול, ובמוצאי כיפורים, לזכר אותן התקיעות, שקבלו לוחות אחרונות בשמחה. דהיינו, בהתחלה ובסוף. בליל ראש חודש.

הרי מנהג האשכנזים, שאינם אומרים סליחות כל חודש אלול, אלא רק לפני ראש השנה, א"כ אצלם לא שייך לעשות תקיעות אחרי הסליחות, כיון שאין סליחות. ממילא מובן, כי כיון שהם רצו לעשות תקיעות לפי הפרקי דרבי אליעזר, לכן הם תקעו אחרי התפילה. אבל אצלנו, שאומרים סליחות מיום אחרי ר"ח, בר"ח עצמו אין סליחות כיון שזהו יום של תחנונים, יום אחרי ר"ח אלול מתחילים אשמורות, א"כ עשו את התקיעות לפני התפילה.

הרי מנהג האשכנזים הוא, שתוקעים לאחר תפילת שחרית, והוא אומר כי כך גם אצלנו. הדבר מעניין, כנראה שהיה מנהג כזה בבתי הכנסת. הוא אומר בלשון, 'יש תוקעים גם אחרי הסליחות', דהיינו גם אחרי שחרית, וגם אחרי הסליחות.

מה שאנחנו מכירים, המנהג הפשוט והידוע לנו, שתוקעים רק אחרי הסליחות. אבל אחרי תפילת שחרית, לא שמענו. אולם אם הוא מעיד, הוא יודע מה שהוא מעיד. כנראה בכל אופן, היו בתי כנסת כאלה. ואם כן, נפקא מינה מכך, כגון אם לא היה שופר, או אם התקוע לא נמצא, אם נתקע לאחר תפילת שחרית, לא שינינו ממנהגי אבותינו. ובעצם אדרבה, הפלא הוא, מהיכן אבותינו לקחו את המנהג הזה, לתקוע לאחר האשמורות. לכאורה אין לכך מקור.

שאלה מהקהל: אולי כי אז השכנים לא התלוננו על הרעש, כיון שזה יותר מאוחר, אחרי תפילת שחרית.

תשובת מרן שליט"א: אבל גם כאשר תקעו באמצע הלילה ברחובות, אף אחד לא התלונן. לא זאת היא הסיבה.

שאלה מהקהל: כוונתו לומר, כי אולי זאת עצה לגבי זמנינו.

תשובת מרן שליט"א: אבל להם הפריע גם הסליחות לכשעצמם, לא רק התקיעות. כנראה בגלל שמתפללים בקול רם, בפרט אם זה בתוך דירות, אינני יודע איך בדיוק המציאות, אבל הדבר הפריע לשכנים. אולם כפי שאמרנו, עפ"י התורה, מצד הדין, אין זכות כזאת. הבעיא תהיה, אם הם יערבו את השלטון. עפ"י התורה, אין זכות כזאת, אפילו שהדבר מפריע, רעש של ביהכ"נ על יד דירות, הם לא יכולים. אפילו שזה לא היה בתחילת הבנייה, אפי' שהדבר נתחדש, שהחליטו לפתוח בית כנסת בתוך בית, ולהתפלל שם. כך צריך להיות עפ"י

א"כ בעצם ישנה סיבה גם לפני שחרית, וגם לאחר שחרית. ממילא, זה טוב מה שכתב הראח"נ, כי אם היה מנהג כזה בדורות שעברו, וחזי מאן גברא רבא דקא מסהיד, הוא מוסמך, הוא יודע מה שהוא מדבר.

ההרגשה שליראת שמים שהיתה בתימן בעת התקיעה בשופר בראש השנה.

דרך אגב, בהמשך הוא כותב דברים מעניינים מאד, לגבי ההרגשה שהיתה בדור שלהם, בעת תקיעת שופר בראש השנה.

הראח"נ כותב [בדף רס"ד], לגבי מה קורה אם התוקע לא הצליח לתקוע בראש השנה. וז"ל, אם טעה התוקע בסדר התקיעות, דהיינו שנתבלבל התוקע, או לא יכל עוד לתקוע כראוי, הקהל של אותה ביהכנ"ס נוגע הדבר לליבם. הציבור מרגיש מכך תחושה רעה. וחושבים שמא ח"ו לא נתקבלה תפילתם, ותולים בחסרון התוקע, או שהתוקע אינו ראוי, אולי ח"ו הקב"ה מכשיל אותו, או חסרונם.

וכשיוצאים אחר התפילה ופוגשים אנשי בתי כנסיות אחרות, שואלין זה את זה איך היו התקיעות אצלכם? ומבשרים זה את זה הן לטוב הן להיפכו. וזה אצל ההמון סימן לקבלת התפילה.

ופעמים יתקע התוקע ולא יוכל להוציא הקול. התוקע מומחה, מה קרה? לא הולך. כאילו נסתתם פי השופר. ויש מאמינים, שס"מ סתם פי השופר לאיזה סבה של חטא. ואעפ"י שמביאים תוקע אחר שישראלים הסדר. השטן נתלבש כאן. ומצטערים על כך.

כעת תשמעו סיפור, ושמעתי מפי מגידי אמת מעשה נפלא באיזה עיר ממחוז ירים ודמאר (דקלה בלשון הקודש) וגם בצנעא היה שהתוקע לא היה בר הכי וכו'. התוקע אכן היה לא מתאים.

הסיבה לכך, כתב בני הרה"ג משה שליט"א בספרו בארות משה על פסקי מהרי"ן [שם דף ד'] טעם נחמד וז"ל, הטעם מבואר, שאחר הסליחות לב האדם טהור ומוכן לשוב בתשובה, ואז הזמן ראוי להשלים ההתעוררות בשמיעת קול השופר. דהיינו, לאחר שאמרו את כל הסליחות, בהשתפכות, וק"ו אם האנשים נתעוררו בבכי. הרבה פעמים, הדבר תלוי בש"צ. אם הש"צ יבש, אז הוא מייבש את הציבור. אבל כשהש"צ מתעורר, ממילא כולם מתעוררים אחריו. א"כ זהו הזמן, זאת בעצם השלמה.

יכול להיות שישנה סיבה אחרת, כי המטרה היא בכדי להתפלל את תפילת שחרית מתוך התעוררות. דהיינו, זה לא יום רגיל. מעוררים את הציבור, לקראת התפילה. ישנו דבר כזה במאירי, בחיבור התשובה. הוא מסביר, למה עושים את הסליחות לפני התפילה, מדוע לא לאחר התפילה? התשובה היא, בכדי שתבוא התפילה מתוך סליחה. כי אז התפילה יותר רצויה לפני הקב"ה.

ולגבי מנהג האשכנזים אשר עושים את התקיעות לאחר התפילה, יכול להיות שהסיבה לכך היא, כי כעת האנשים יוצאים לעולם, יוצאים החוצה לעסקיהם. בסדר, בבית הכנסת, יש יראת שמים. אבל כעת האדם יוצא לשוק, לרחוב, אז אדרבה, יהיה לו ע"י התקיעות אות וסימן לכל היום.

זהו כפי שאנו אומרים בסוף התפילה, 'כי כל העמים ילכו איש בשם אלהיו ואנחנו נלך וגו', מנהגינו שאומרים זאת לקראת סוף התפילה, כיון שכעת יוצאים מבית הכנסת, באים לעורר את האדם שלא יתפעל ממה שהוא רואה ברחוב, גויים אומות העולם. אל תתייחס אליהם, הם ילכו לדרכם, ילכו לאבדון, ואנחנו נלך בשם ה'. א"כ התקיעת שופר בסוף התפילה, באה לעורר את האדם, נותנת לו זריקת חיסון לכל היום, התעוררות למשך כל היום.

שאלה מהקהל: זה לא הפסק?

תשובת מרן שליט"א: יפה. שאלה טובה.

הערה מהקהל: אבל זה לצורך.

תשובת מרן שליט"א: אכן. אלא מה נפשך, בלא"ה מופסק כעת. או שזה נחשב מן העניין, או שזה לצורך. הפוסקים דנים בכך.

הרי בעצם, זה נזכר במג"א, בשם מטה משה. לכאורה, הר"א נדאף לא סיפר כאן סיפור לא ידוע. הם כבר מביאים שהיה מעשה כזה, רק שהם לא מזכירים את הפסוק יגער י"י בך השטן, אלא רק את הפסוק ויהי נועם. מביאים זאת בשם גדול אחד שאמר כך. גם השתילי זיתים מביא זאת. חושבני כי הסיפור בכל זאת מיוחד. יש קצת שינוי. הפסוק זיאתמר י"י אל השטן, אולי זה מיוחד כאן. כי בעצם, בפסוק הזה רמוז תשע תקיעות שהן מדאורייתא.

העניין הזה, מה ששאלת מקודם לגבי הפסק, תראה בכף החיים, הוא דן בנושא הזה, האם זה הפסק או שלא, או שבלאו הכי יהיה הפסק כיון שצריך להביא שופר ממקום אחר, בין כה וכה יהיו דיבורים, אז לכן זה מותר. או אין הכי נמי, ואם הפסיקו צריך לברך עוד הפעם. ישנה גם אפשרות כזאת, לפי העניין. אם דיברו דברים שאינם קשורים ממש לגופו של עניין. [הרחבה על כך, בתחילת שיעור הבא].

אבל בפסוק הזה בעצם רמוז, תשע התקיעות שהן מן התורה, תקיעה תרועה ותקיעה. הרי בפסוק כתוב [זכריה ג', א'–ב'] כך, וְהִשְׁטִין עִמָּד עַל יְמִינוֹ לְשִׁטְנוֹ. וַיֹּאמֶר יְיָ אֵל הַשֹּׁטֵן יִגְעַר יְיָ בְּפִי הַשֹּׁטֵן. מוזכרת המלה 'השטן', ארבע פעמים. ובאמצע, שלש מלים. אלו תשע תקיעות שהן מן התורה.

א"כ בעצם, מה החידוש בסיפור הזה? חושבני כי עיקר החידוש הוא, היראת שמים של הציבור. הפוסקים שמביאים זאת אומרים, תגיד ויהי

במאמר המוסגר, הוא כותב לגבי העיר דמאר, שהיא דקלה בלשון הקודש. אתם מסכימים לכך? חושבני כי זאת טעות. הרי ישנם שלוש ערים בארץ תימן, אשר מוזכרות בתורה. וְאֵת הַדֹּרִם וְאֵת אוּזַל וְאֵת דְּקָלָה ובראשית י', כ"ז. בתפסיר, בתוך דברי רבי סעדיה גאון, ספק אם רס"ג עצמו כתב זאת, אבל ישנה נוסחא כזאת בתפסיר, ודמאר וצנעא וצעדה. אלו שמות בני יקטן. יש לכך הרבה ראיות, אולם אין זמן כעת. אני אומר זאת ממש בקצרה. כידוע, הדורם זה דמאר. אלו כמעט אותן אותיות. הרי לשון ערבית, הופך את סדר האותיות. הדורם ודמאר, זה כמעט אותן האותיות. אוזל, זו צנעא. זה גם נקרא בלשון ערבית הקדום, יזאל. גם בדיואן מובא, 'שמעתי חכמת בני אוזל'. וכן, 'אוזל חמד קריה, אהל לתושיה'. דהיינו מקום אהלי תורה שנקראת תושיה כידוע. וצעדה, זו דקלה. זה לפי הסדר, למי שבא מן הדרום אל הצפון. דמאר היא הראשונה, אח"כ צנעא, ואח"כ צעדה, שזה בצפון תימן, שם זה מקום של דקלים, לכן היא נקראת בשם דקלה, ע"ש הדקלים המצויים שם במחוז ההוא, בערים צעדה ונגראן. הוא טעה כאן, התבלבל, זה לא דמאר-דקלה, כי דמאר זה הדורם. לא כ"כ משנה.

בכל אופן, התוקע לא היה בר הכי, וכשהתחיל לתקוע ולא יצא קול השופר, ונפח בו פעמים רבות ולא יכל להוציא הקול עד שהיה מזדעזע ומרתת מהצער והבושה. עומד על יד התיבה, מנסה ומנסה, אבל לא הולך. ואז קם איש אחר ואמר לו שיש סגולה להברחת השטן העומד לסתום פי השופר. יש לי עצה, מה לעשות. והפך השופר פיו הרחב לפי התוקע ואמר לו, שישים את פיו לתוך פי השופר הרחב ויאמר פסוק, ויאמר י"י אל השטן יגער בך וגו' ויהי נועם וגו', וכן עשה בבכיה גדולה. וכל הקהל גם רעדו ובכו. ואז החזיר פי השופר הקצר לפיו ונפח בו, ויצא הקול כהוגן, והשלים התקיעה בלי שום עיכוב.

נועם, וזה כמו סגולה. אבל כפי שכתוב כאן, שכולם רעדו ובכו בכיה גדולה, הדבר מראה שזאת אינה רק סגולה, אלא שכולם חזרו בתשובה, הבינו שאנחנו אשמים. אם לא מצליחים להוציא את קול השופר, הדבר סימן שח"ו ישנו כאן חטא שמעכב. זאת התועלת של דבר זה.

הערה מהקהל: אצלינו אומרים את הפסוק הזה תמיד לפני התקיעות.

תשובת מרן שליט"א: עוד מלפני כן? טוב. מקדימים רפואה לצרה.

עניינים נוספים במנהגי ארץ תימן בחודש אלול.

בהמשך דבריו [בסעיף י'] הוא כותב כך, יש נוהגים בעי"ת צנעא לילך לבית הקברות באלול, ובפרט מי שאביו או אמו נלב"ע באותו שנה, או מי שיש לו צער גדול מדוחק או איזה צרה. אינני יודע, למה הוא כותב זאת לגבי חודש אלול. מהרי"ץ זיע"א מביא בעץ חיים, כי יש נוהגים כך בערב ראש השנה. כך גם מובא בספרי הפוסקים. בשלחן ערוך המקוצר הבאתי, כי כך היה המנהג בעיר צנעא. אבל במקומות האחרים, היו עושים זאת בערב יום כיפור. לא כ"כ משנה. אבל החידוש כאן הוא, כנראה מפני שלא יכלו האנשים לעשות זאת בערב ראש השנה, כיון שהזמן דחוק, אז לכן הקדימו זאת לחודש אלול.

בסעיף י"א, ישנו דבר מעניין. וז"ל, אין זכר למדידת הקברים בפתילות וכו', ואם תגיד זה יצחקו עליך אפי' תינוקות של בית רבן.

נתברר, שאת המאמר הזה, כתב הרב אברהם נדאף, למישהו שביקש ממנו, כנראה הוא לא היה תימני, שמו גשורי. הוא שאל אותו כל מיני שאלות, וביקש ממנו לכתוב תשובות. א"כ, הוא בעצם עונה לו כך. זה בא כמענה לשאלת השואל, אשר שאל אותו, האם היה אצלכם המנהג הזה, והוא עונה לו שאין דבר כזה, ושזה לעג וחוכא ואטלולא.

האמת היא, כי צריכים כאן להעיר, כנראה הראח"נ חשב שזה דברים בטלים, אבל זה לא כך, הדבר הוא כן מבוסס. נכון, שזה לא מנהג שלנו, אבל זהו מנהג של אשכנזים. אינני יודע, האם כיום יש את המנהג הזה, אבל בספרי הפוסקים הדבר מובא בחשיבות, כגון במגן אברהם [בסימן תקפ"א ס"ק ט"ו] בשם ספר האגודה, נהגו להקיף את הקברים. ומביאים [בספר בשבילי המנהג ח"ג דף רצ"ה] לכך מקור, באגודה, במסכת שמחות [פרק ששין] מובא מעשה באשה אחת שחלתה בתה והקיפה את העזרה, ולא זזה משם עד שבאו ואמרו לה שנתרפאה. מכאן נראה שנהגו להקיף בית הקברות. הוא מביא משהו דומה, שהיא עשתה הקפה בעזרה, וזכתה עי"ז שנתרפאה בתה, והוא אומר כי מכאן אסמכתא למנהג להקיף בבית הקברות.

ועיין באר היטב יו"ד סימן שע"ו סק"ד שהביא את דברי האגודה הנ"ל, וכתב, ומה נתפשט המנהג שמודדין את בית החיים סביביו בפתילות, ואח"כ עושין בהם נרות ונותנים אותם לבית הכנסת, והכל מנהג טוב. וכ"כ בספר מטה אפרים הלכות יום כיפור סימן תר"ג ס"ז עי"ש. וא"כ יוצא מכל זה שנהגו להקיף את החוט מסביב לקבר, אולם כפי שהבאנו אין מקור מפורש על עניין של הקפת חוט אדום.

גם בספר זרע אברהם [ראצקר, סימן שע"ו ד"ה לעניין] מובא הדבר, מזה התפשט המנהג שמודדין הבית חיים סביביו בפתילות ואח"כ עושין בהם נרות של שעוה וכו'. בעוד הרבה ספרים, מביאים זאת.

בספר שפולה – מסכת חיי יהודים [עמ' 26] מובא כך, בערב יום הכיפורים, כאשר נשים צדקניות בעיר שפולה היו מודדות קברים בבית העלמין בחוטים, לעשות מהם פתילות לנרות נשמה, נרות דונג גדולות, היו מודדות גם את הקברים של הסבא משפולה ובנו, שיהיו מליצי יושר עלינו וכו'.

שערי יצחק – השיעור השבועי

ממנו זאת ע"י כל מיני סגולות והשבעות, ע"י מקובלים צדיקים. כמדומני שהסיפור הזה די ידוע, מובא בהרבה ספרים, האחרון שאני זוכר זהו הספר שומר אמונים ראטה, מחסידות תולדות אהרן, הוא מביא בשער הגלגולים את כל העניין של דיבוקים, והוא מביא גם את הסיפור הזה, סיפור איום ונורא.

בסיפור הזה, יש לפחות שני דברים. א' לומדים כמה חשוב תהלים לעילוי נשמה, המקור שאומרים אחרי תהלים קדיש, זה הרוח אמר זאת, והחיד"א מביא זאת בתורת מקור למה שיש חשיבות להגיד קדיש אחרי תהלים. הזכרתי זאת גם בשלחן ערוך המקוצר וסי' כ"ה הערה י"ג. כי בעצם, מצד הדין אין חובה לומר קדיש אחרי תהלים. הכי הרבה, בעדות האחרות אומרים קדיש יהא שלמא. אבל אצלנו התימנים, אין קדיש יהא שלמא, לכן לא אומרים קדיש אחרי פסוקים. אבל תהלים, ישנו עניין במיוחד לומר קדיש, כיון שזאת סגולה מיוחדת להבריא את המזיקים. המקור לכך הוא מן הסיפור הזה, מאותה הרוח שנכנסה באותו הנער.

גם לגבי עניין הנרות, המקור לכך הוא משם. כתוב שם כי הנער הזה היה מתייסר מאד, ובא רבי משה, המקובל, ועשה לו התראה, תצא מהנער הזה. אז הוא צועק, הנשמה הזאת צועקת ואומרת, אתם מרחמים עליו, אבל מה אתי? למה עלי אתם לא מרחמים? רחמנים בני רחמנים, אתם מרחמים על הנער, למה אתם לא מרחמים עלי?

הצדקה אינו מועיל לי, אלא ימדוד הבית עלמין עבורי ויתנו הנרות לבית הכנסת לנרות תפילה, ואזי באם מוצא שפתיכם תשמורו, אמלא שאלתכם לצאת מגוף הנער.

נראה שזהו המקור. הסיפור הזה, הוא מלפני יותר משלש מאות שנה. כנראה בגלל כך, הדבר נתפרסם אצל האשכנזים, וממילא נהיה

גם בספרי מנהגים [מובא בקובץ מחניים ל"ג עמ' 113] כותבים זאת, הנרות ליום הכיפורים נעשו בעיקר על ידי הנשים וכו', הנשים יצאו לבית הקברות ומדדו בחוטים את קברות אבותיהן וקרוביהן, אח"כ קיפלו והכפילו את חוטי המדידה והכינו מהם פתילות, בשביל נרות השעוה לזכר הנשמות. במקרה שאי אפשר היה להן לעלות לקבר אבות, היו מסתפקות בהזכרת נשמות הנפטרים, בהקדישן לכל אחד מהם חוט מיוחד בפתילת הנר. חוטים מיוחדים היו גם על שמותיהם של האבות והאמהות הקדושים, אברהם יצחק ויעקב, שרה רבקה רחל ולאה. הן עשו זאת ממש בחרדת קודש. הם כותבים שם, שזה מנהג של ארץ פולין. בשעת הנחת הפתילות, קראו תחינות מיוחדות, והתפללו בקולות בכי קורע לב, שהנרות שלהן יאירו את עיני ילדיהן וילדי כל בית ישראל בתורה ובמצוות ובמעשים טובים.

אי אפשר ח"ו לזלזל במנהג הזה, כפי שהוא כותב, שיצחקו. נכון, אולי אם תשאל מי שלא מכיר זאת, הוא יצחק. אבל הוא צריך לדעת, כי הוא צוחק כיון שאינו יודע. תכף נראה, שיש לכך בסיס. כנראה העניין של הקפה, להקיף, זה עושה פעולה של אור המקיף. יש בכך סגולה.

הם מביאים עוד שם וקובץ ק"ז, דף מ"ב, כי בירושלם היה מנהג אחר, לא בבית קברות, נהגו לשלוח נשים הרות למדוד בחוטי משי או צמר, את הכותל המערבי או לפחות כמה נדבכים, את החוט הזה הן קושרות אח"כ סביב למתניים, והיה זה סגולה לאשה שלא תקשה בלדתה, או שלא תפיל ח"ו.

מה המקור לכך? ומדוע זה דוקא אצל האשכנזים? חושבני שגם אצל הספרדים, הדברים הללו לא היו. המקור לכך הוא בספר ויקהל משה, היה מעשה נורא, החיד"א מזכיר זאת, ודרך אגב נזכר העניין דלעיל. היה מישוהו, נער, שנכנסה בו רוח תזזית, הוא היה ממש מתייסר יסורים קשים, עד שהצליחו להוציא

מכך המנהג של הקפת הנרות, מה שהם מספרים שם.

אני רואה שהזמן קצר והמלאכה מרובה, אבל מבחינתי רק התחלתי לומר את השיעור...

"תיקוני תפילות" לקינות תשעה באב, כגון שבמקום "וחסר צעיפה" צ"ל "ותסר צעיפה", משקל הקינה "למי אבכה", "אשר שם כהני משפט יכונן", "ואנה עורכי נתחים, וסוד לחם הפנים", והמקורות לתיקונים אלו.

לסיום, אומר דבר קטן, השייך למדור "תיקוני תפילות".

דיברנו בהתחלת השיעור על השכינה, נחזור אחורה לתשעה באב, היינו צריכים לומר את הדברים הללו אז, אבל לכל הפחות עכשיו. ויש לצרף למדור זה את עניין השוא נח בתיבת חלליהם, שדיברתי על זה בשיעור מוצש"ק ואתחנן ה'תשע"ח.

ישנו דבר מעניין. שאל אותי אברך מהעיר רחובות ת"ו, מה דעתי לגבי דבר תמוה שישנו בקינות של ת"ב. בקינות בהוצאת ספר תורה, 'במקום אשרי העם, איכה זהב יועם וכו', ואח"כ כתוב, 'ובמקום מפה יפה, וחסר צעיפה'. מה פירוש המלים הללו, 'וחסר צעיפה?' המלים הללו, אינן מתאימות מבחינת הלשון.

לפני כן כתוב, 'במקום העטרה, ראש פתנים ומרה'. וכעת, 'ובמקום מפה יפה, וחסר צעיפה'. מה זה 'וחסר צעיפה'? ברור שהכוונה היא, שמוציאים את המפה שעל הספר. אבל המלים, בפרט המלה 'וחסר', זה לא הלשון.

מתברר שזאת טעות, וצריך לומר 'ותסר צעיפה'. כעת מובן, כי זהו מלשון הפסוק לגבי תמר, 'ותסר צעיפה מעליה ובראשית ל"ח, י"ט'. בספרים הקדושים במקומות רבים מובא, כי תמר זהו רמז אל השכינה ונע"ע בס' הבינני ואחיה, מאמר חמישי דף רנ"ד רנ"ה. א"כ כעת שמדברים על התורה, המקונן לקח זאת לכאן. אמרתי

לאותו אברך ששאל אותי, כי אכן אני יודע מכך, אבל ברצוני לבדוק את המקור. חיפשתי לראות, מהיכן זה בא, והאם אכן הדבר מדוייק.

ואכן, הדבר נדפס, זכיתי לקבל את הספר אחרי כן. אז אמרתי לו, כי אני רוצה לחשוב על העניין, וכעת היגעתני בס"ד למסקנא, כי אכן הדבר נכון. נדפס ספר בשם 'קול התחינה החדש', מנחם ציון, הוא נדפס כבר בשנת ה'תש"ס, ואח"כ יצא לאור מהדורא חדשה. מובאים בו כל הקינות של תשעה באב, כי פה ושם ישנם בסידורים קצת שיבושים.

הדבר שייך למדור 'תיקוני תפילות', כפי שדיברנו בעבר, וזה שייך אל החלק הזה. זהו אחד מן הדברים. בדקו כתבי יד ישנים של הקינות. גם אצלינו בסידור, נכנסו קצת שיבושים, כיון שכאשר מהרי"ץ העתיק את הקינות מסידורי הספרדים, כבר שם הדבר היה משובש. דהיינו, המקור שלנו בא מן הספרדים, אשר כבר הם נשתבשו. במחזור הספרדי הראשון, שנדפס בונציה ה'רע"ט, ישנם גירסאות טובות, אבל במשך הזמן נהיו טעויות. אולם ישנו גם כת"י עתיק מספרד, ואז מצאו בהם את הגירסאות הנכונות, אשר אי אפשר להכחיש שזה אמיתי. בהמשך אגיד לכם דוגמאות נוספות לכך.

מובא שם בדף תל"ב, 'ותסר צעיפה', כך כתוב במחזור ספרד. כלומר, במחזור ספרד הישן, כך היה כתוב. כל מי שיש לו חיד, מבין זאת. מה זה 'וחסר צעיפה'? זה לא מלים. ככה לא מדברים. זה סגנון מגומגם מאד. ומה טעם וא"י החיבור כאן, וחסר. אבל 'ותסר צעיפה', אלו המלים הנכונות. והם אכן מביאים שם, שיש נוסח כתוב 'חסר צעיפה', בלי וא"ו. עשו תיקון קל. אבל זה לא מספיק.

שאלה מהקהל: המלה 'צעיפה', מפיך ה"א?

תשובת מרן שליט"א: כן. כמו בפסוק.

שערי יצחק – השיעור השבועי

יכונן, והוא מסביר יכוננו, בלשון רבים. בסדר. אבל עדיין הדבר לא מיושב, וכי הכהני משמר מכוננים את האורים ותומים? לכאורה, אין קשר בין הדברים.

כהני משמר, זהו מושג. הרי ישנם עשרים וארבעה משמרות כהונה, אבל הם לא קשורים לאורים ותומים. נו, מי יכול מסברא לתקן זאת?

אי אפשר לתקן זאת, אלא רק לפי המקור. תשמעו דבר נפלא. מובא שם כך, אהי משמים, עלי אורים ותומים. אשר במ כהני, משפט יכונן. כהני היינו, הכהן שלי, הכהן הגדול, הוא משפט יכונן. כפי שנאמר, בחשן המשפט על לבו וגו'. ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התמים וגו', ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני יהוה תמיד [שמות כ"ח, כ"ט-ל']. לא משמר, אלא משפט. מי שמבין, חובה לתקן זאת, אין ספק שזאת טעות.

שאלה מהקהל: א"כ למה 'בס'?

תשובת מרן שליט"א: 'בס', באורים ותומים. דהיינו, הכהן הגדול שלנו, הוא משפט יכונן, באורים ותומים. האמת מארץ תצמת. אשרינו מה טוב חלקנו שזכינו בדורנו לכך.

ולמרות כל הספר הזה, כמה שהם דייקו לפי המקורות, אבל חושבני שישנו לפחות דבר אחד שהם לא עלו עליו, וגם זה דבר טעות, אבל זאת קשה לי לתקן, כיון שאין לי מקור לכך. המדובר על קינות בהוצאת ספר תורה, חבל שגם את זה הם לא תיקנו, אולי כנראה הם לא מצאו זאת במקורות שלהם. אבל הדבר מעצמו צועק, שישנה כאן טעות.

בקינה 'קומי וספדי תורה', כתוב בהמשך כך, זאנה עורכי נתחים, וסוד לחם הפנים. לא מובן, מה המלים הללו? לפני כן כתוב, 'איה עושי זבחים, ואיפה עושי שמנים'. זה מובן. אבל מה הפירוש, זאנה עורכי נתחים, וסוד לחם הפנים. במהדורת הרש"צ, ישנה בצד מלה כזו,

ישנו דבר נוסף. האמת היא, כי צריך לבדוק עוד הרבה קינות, לא היה לי זמן לראות את הכל, שהרי ניכר כי ישנם פה ושם איזה דברים משובשים.

למשל, בקינה שאומרים לפני מגילת איכה, 'למי אבכה וכף אכה וכו', המלים הם מעניינות, אולם המשקל הוא מאד מוזר, החרוזים וכו'. תמיד היה תמוה לי שהוא לא מסודר כהוגן. אבל מי שיראה בספר הזה, קול התחינה החדש – מנחם ציון, כתבו אותו בני-תורה המבינים במשקלים, ומסבירים איך שזה בנוי. הם כותבים בדרך ע"ח לגבי משקל הפיוט הזה, אין לי הרבה זמן לדבר על כך, רק בקצרה, המשקל של זה הוא יתד ושתי תנועות יתד ושתי תנועות יתד ותנועה. ואז הוא יכול להבין איך בנוי הפיוט, ואיך הולכים כאן החרוזים. כי זה נראה בלי קשר, ושירותי. המשקל קשה, והחרוזים לא מובן מקומם וכו'.

דרך אגב, מכאן יוצא כי יש לנו טעות בגירסא. אנחנו אומרים, 'הלמקדש או כרובים', עם געיא באות ה"א, אבל לפי המשקל צ"ל 'הלמקדש' ללא געיא. זה נגרם כיון שלא הבינו את המשקל, איך זה הולך. או שחשבו, שישנם חריגות במשקל. כמו 'למי אבכה, כך במקביל צ"ל 'הלמקדש'. בהתחלה צריך להיות יתד, לכן זה חייב להיות 'הלמקדש'. הם עשו 'הלמקדש', כמו הפסוק 'הליי תגמלו זאת', אבל זה לא נכון. זאת בודאי טעות.

אבל הדבר היותר חשוב, זהו ההמשך. לא מובן מה כתוב בהמשך, 'אהי משמים עלי אורים ותומים, אשר כהני משמר יכונן'. לא מובן, מה המלים כאן. 'אהי משמים' היינו, אשב שומם, 'עלי אורים ותומים', חסר לנו בעוה"ר אורים ותומים, 'אשר כהני משמר יכונן'. מה קשור האורים ותומים, לכהני משמר? הרי הכהן הגדול, היה עם האורים ותומים. מהרי"ץ זיע"א הרגיש קצת בכך, הוא ניסה לסדר זאת, והוא מסביר כך, אשר יכוננו כהני המשמר. כתוב

יְסוּדְרֵי לַחֵם הַפְּנִים'. האמת צועקת כאן. יְסוּדְרֵי הַיָּינוּ, אלה שמסדרים את לחם הפנים. על־דרך 'עוֹרְכֵי' שלפני כן. אינני יודע מהיכן הוא לקח זאת, ומאיפה זה בא, אבל הגירסא הזאת נראית אמיתית, אם אכן נמצא שיש לכך מקור.

הדברים דלעיל, נוגעים לתשעה באב. הלואי ולא נצטרך את הקינות הללו בשנה הבאה, אנחנו מצפים לישועת ה' בכל שנה ושנה, ובכל עת ועת. אבל ח"ו זה לא חסרון באמונה, כפי שאמרנו בשיעור הקודם. רציתי להרחיב על כך יותר, אבל כיון שהזמן אינו מספיק, אמרתי רק את הנקודה הזאת. וכפי שאמרנו, הרי גם בשנה הבאה צום ת"ב יוצא בשבת, ונדחה ליום ראשון, יה"ר שיידחה בכלל, אבל אנחנו צריכים להתכונן, על הצד שח"ו לא נזכה.

יהי רצון שנזכה לירושלם הבנויה, שלא נצטרך זאת. אבל בכל אופן, התורה היא תורה, והאמת היא שיש להסביר עוד כמה דברים בעניין זה, כי ישנם כאלה האומרים שהקינות יהיו גם לעתיד לבוא, לזכר העבר. אבל, הזמן קצר והמלאכה מרובה, אי אפשר להאריך כעת בדברים. השם ברוך הוא יזכנו תמיד על־דבר כבוד שמו, אכ"ר.

הודעה חשובה!

שיעור זה הוקלד עפ"י שמיעה בעיקר, נערך והגה לפי הבנת העורך. השיעור היה לנגד עיני מרן שליט"א קודם הוצאתו, הוסיף מקצת עניינים וציין מעט מקורות, שיפר ותיקן כמה דברים, כי מפאת העומס הרב המונח על כתפיו, נבצר ממנו לעבור הגהה מדוקדקת, להאיר ולהעיר בהרחבה כבשיעורים שעברו.

לאור האמור, בכל ספק או שאלה המתעוררת למעיין בשיעור זה, יש לו לברר היטב את הדבר להלכה ולמעשה אצל מרן שליט"א.

הערות ותיקונים יתקבלו ברצון.

ניתן להקדיש כל שיעור להצלחה ולרפואה, או לעילוי נשמת. השם יוזכר בל"נ בתחילת השיעור מפי מרן הגאון שליט"א, וכן באמירת "מי שבירך" בסוף השיעור.

פרטים בטלפון: 050-4140741.
נא לתאם זאת לפני השיעור.

והתורמים והמסייעים להפצת התורה ולזיכוי הרבים, ימלא המקום ב"ה כל משאלות ליבם לטובה. אכ"ר.

אלול
אשמורות